

Marta Jasińska
dr
Uniwersytet Szczeciński
e-mail: marta.jasinska@usz.edu.pl
ORCID: 0000-0002-2889-0362

Uzasadnienie wyroku częściowego w postępowaniu karnym

Streszczenie

Uzasadnienie wyroku jako element skierowany zarówno do stron, jak i organów badających w konsekwencji prawidłowość wydanego rozstrzygnięcia jest kluczowym elementem przedstawienia przez sąd swojego stanowiska. Przedmiotem rozważań będzie uzasadnienie wyroku częściowego, jako nowej instytucji postępowania karnego, która do tej pory była nieznaną tej gałęzi prawa. Wskazane zostaną wymagania związane z wydaniem wyroku częściowego, rozważania na temat uzasadnienia wyroków, a w konsekwencji odniesienie przedmiotowych wymagań do uzasadnienia wyroku częściowego. Zostanie podjęta próba odpowiedzi na pytanie o zasadność wprowadzenia tej instytucji, jak też wykazania, czy uzasadnienie wyroku częściowego będzie tożsame z uzasadnieniem ostatecznego rozstrzygnięcia. W artykule zastosowano metodę dogmatyczno-prawną.

Słowa kluczowe: wyrok karny, wyrok częściowy, postępowanie karne, uzasadnienie wyroku

Wprowadzenie

Uzasadnienie wyroku sądu karnego jest fundamentalną czynnością procesową, która pozwala na prześledzenie procesu decyzyjnego sądu w przedmiocie głównego nurtu postępowania. Prawidłowe sporządzenie uzasadnienia gwarantuje stronom

realizację podstawowych zasad procesowych, konstytucyjnych i konwencyjnych. Problematyka uzasadnienia wyroku w procedurze karnej została dogłębnie opracowana w literaturze przedmiotu. Jednak z momentem wprowadzenia nowego przepisu art. 404c k.p.k.¹, zawierającego nowe instytucje – narada wstępna i wyrok częściowy – pojawia się pytanie: czy w takim układzie procesowym, gdy ziszcza się warunki do wydania wyroku częściowego – uzasadnienie takiego orzeczenia będzie takie samo jak w przypadku klasycznego wyroku, czy też powinno doznać pewnych modyfikacji? Czy należy przewidzieć odrębny formularz dla takiego uzasadnienia? Czy można pominąć ustalenia dowodowe odnoszące się do pozostałych oskarżonych, co do których proces będzie toczył się nadal, a są marginalne w przypadku oskarżonego, wobec którego wydawany jest wyrok częściowy?

Niniejszy tekst ma stanowić próbę odpowiedzi na pytanie, czy wprowadzone uregulowania są zasadne dla prawidłowego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości, czy może nowo wprowadzone instytucje stanowią swoisty zbytek i nadregulację przepisów, co w konsekwencji odnosi się do kwestii samego uzasadnienia orzeczenia częściowego. Patrząc przez pryzmat nowo wprowadzonych rozwiązań, zasadne jest postawienie tezy, że uregulowania te są zbędne i stanowią jedynie element marginalny w odniesieniu do kompleksowych rozwiązań istniejących już uprzednio. W tekście zastosowano metodę dogmatyczno-prawną – posłużono się nią do przedstawienia norm przepisów w zakresie uzasadnienia wyroku oraz wyroku częściowego, jak też posłużono się metodą teoretycznoprawną do przedstawienia stanowisk nauki w zakresie badanego zjawiska. Uwzględniono stan prawny na styczeń 2025 r.

Wyrok częściowy w procesie karnym

Kodeks postępowania karnego nie przewidywał wyroku częściowego, został on wprowadzony ustawą z dnia 7 lipca 2023 r. – o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw². Ustawodawca uregulowanie to dodał w przepisie art. 404c k.p.k., obowiązującym od 14 marca 2024 r. Przepis ten wprowadza również nieznana wcześniej instytucję narady częściowej, której omówienie w niniejszych rozważaniach zostanie celowo pominięte.

W odróżnieniu od procesu karnego instytucja wyroku częściowego w procedurze cywilnej funkcjonuje od niemal 20 lat. Jego celem jest przede wszystkim przyspieszenie postępowania, może być on wydany w sytuacji, gdy część żądania lub

¹ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (tekst jedn. Dz. U. z 2025 r. poz. 46), dalej: k.p.k.

² Dz. U. poz. 1860.

niektóre z żądań pozwu nadają się do rozstrzygnięcia. Zatem ustalone w sprawie fakty, jak i stan prawny pozwalają na prawidłową ich ocenę, a finalnie orzeczenie o ich zasadności³. Czytając uzasadnienie do zmian Kodeksu postępowania karnego, widzimy, że ustawodawca wprowadził wyrok częściowy do procedury karnej również w celu przyspieszenia tego postępowania. Wskazuje się w nim, że wprowadzenie zarówno narady wstępnej, jak i wyroku częściowego ma przyczynić się do ograniczenia liczby osób uczestniczących w różnych rolach procesowych w długotrwałym postępowaniu, co doprowadzi do zminimalizowania kosztów, ograniczy trudności organizacyjne – przy sprawach wieloosobowych (te nowe instytucje są kierowane do takich spraw) pozwoli na rezygnację z zabezpieczenia odpowiedniej sali rozpraw na przeprowadzenie postępowania, czy też pozwoli na rezygnację z konieczności zapewnienia konwoju⁴.

Nie w każdej sprawie możliwe będzie wydanie wyroku częściowego; będzie to uzależnione od zaistnienia przesłanki pozytywnej polegającej na stwierdzeniu, że przeprowadzone dowody pozwalają na rozstrzygnięcie w przedmiocie odpowiedzialności karnej jednego oskarżonego lub niektórych oskarżonych, jak też od nieziszczenia się przesłanek negatywnych wymienionych w przepisie art. 404c § 6 k.p.k., do których zalicza się sytuacje, gdy:

- 1) oskarżonemu zarzucono popełnienie przestępstwa w warunkach przestępczego współdziałania z oskarżonym nieobjętym zakresem narady wstępnej;
- 2) czyn oskarżonego pozostaje z czynem zarzucanym innemu oskarżonemu w takim związku, że rozstrzygnięcie w przedmiocie jego odpowiedzialności karnej wywarłoby wpływ na ustalenia w przedmiocie odpowiedzialności karnej oskarżonego nieobjętego zakresem narady wstępnej;
- 3) wyrokiem częściowym nie mogą zostać objęte wszystkie czyny zarzucane oskarżonemu;
- 4) wydanie wyroku częściowego uniemożliwiłoby pokrzywdzonemu realizację jego uprawnień.

Ocena możliwości wydania wyroku częściowego spoczywa na sądzie⁵, który w składach jednoosobowych będzie podejmował samodzielnie tę decyzję, natomiast w przypadku składów kolegialnych niezbędne będzie przeprowadzenie narady częściowej w tym przedmiocie.

3 O.M. Piaskowska, w: O.M. Piaskowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz aktualizowany*, LEX/el. 2023, art. 317.

4 Uzasadnienie do rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, s. 59 (Sejm IX kadencji, druk nr 3216), dalej: Uzasadnienie do rządowego projektu ustawy.

5 D. Świecki, w: D. Świecki (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz aktualizowany*, t. I, LEX/el. 2023, art. 404c.

Podjęcie decyzji o możliwości wydania wyroku częściowego związane jest z koniecznością zamknięcia przewodu sądowego w odniesieniu do konkretnego oskarżonego w sytuacji, gdy zebrany materiał dowodowy, okoliczności sprawy pozwolą na rozstrzygnięcie o odpowiedzialności karnej tego konkretnego oskarżonego. Sprawa w stosunku do pozostałych oskarżonych będzie kontynuowana na zasadach ogólnych, zatem niezbędne będzie prowadzenie postępowania dowodowego w odniesieniu do objętych aktem oskarżenia zarzutów postawionych pozostałym oskarżonym⁶.

Uznać należy, że wydanie wyroku częściowego jest zasadne w sprawach złożonych podmiotowo (co do oskarżonego/oskarżonych), a nie przedmiotowo (co do poszczególnych czynów); wynika z to z celu wprowadzenia tego przepisu, który ma za zadanie przyspieszyć postępowanie wobec oskarżonego, kiedy istnieje materiał dowodowy uzasadniający wcześniejsze rozstrzygnięcie⁷. Niewątpliwie przyczyni się to do zmniejszenia kosztów i ograniczenia trudności organizacyjnych związanych z prowadzeniem rozprawy, konsekwencją tego będzie wywarcie pozytywnego wpływu na dalszy bieg procesu co do pozostałych oskarżonych, możliwa przez to będzie efektywniejsza realizacja celów procesowych – rozstrzygnięcie sprawy w rozsądnym terminie⁸. Wyrok częściowy może zawierać różne rozstrzygnięcia, ustawodawca nie przesądził, że wyrokiem częściowym można jedynie skazać oskarżonego. W przepisie jedynie zostało wskazane, że droga do wydania wyroku częściowego otwiera się w momencie, gdy „przeprowadzone dowody pozwalają na rozstrzygnięcie w przedmiocie odpowiedzialności karnej jednego lub niektórych z oskarżonych”, zatem nic nie stoi na przeszkodzie, by został wydany wyrok uniewinniający, skazujący czy też umarzający postępowanie. Pytanie dotyczy możliwości wydania wyroku warunkowo umarzającego postępowanie, gdyż dominuje pogląd, że w przypadku złożonej podmiotowo sprawy, gdy toczy się jedno postępowanie, to warunkowe umorzenie możliwe jest w stosunku do wszystkich oskarżonych. Jednak wyrok częściowy wydawany jest w odrębnym postępowaniu, które toczy się w stosunku do oskarżonego po odroczeniu lub przerwaniu rozprawy co do pozostałych, tym samym nie ma przeszkód, by zapadło takie rozstrzygnięcie⁹.

Wyrok częściowy wydawany jest pod dotychczasową sygnaturą sprawy, jednak jego wydanie nie ma wpływu na dalszy tok procesu wobec pozostałych oskarżonych. Stosuje się do niego odpowiednio regulacje zawarte w rozdziale 47 k.p.k.,

6 C. Kulesza, w: K. Dudka (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, LEX/el. 2023, art. 404c.

7 D. Świecki, w: D. Świecki (red.), *Kodeks postępowania karnego...*

8 Uzasadnienie do rządowego projektu ustawy, s. 60.

9 D. Świecki, w: D. Świecki (red.), *Kodeks postępowania karnego...*

z wyjątkiem przepisu art. 411 § 2 k.p.k., który nakazuje prowadzenie rozprawy od początku w przypadku uchybienia terminowi wydania wyroku. W miejsce tej regulacji przewidziano kontynuację rozprawy w zakresie odnoszącym się do wszystkich oskarżonych, a zatem również do tego, którego miał dotyczyć wyrok częściowy¹⁰. Od wyroku częściowego przysługują takie same środki zaskarżenia jak od zwykłego wyroku, zatem strony mają prawo złożyć apelację, po uprzednim złożeniu wniosku o uzasadnienie, wszelkie wymogi i kryteria są identyczne jak w przypadku wyroku klasycznego. Mógłby się pojawić tu problem natury faktycznej – skoro wydany został wyrok częściowy pod sygnaturą, pod którą postępowanie karne co do pozostałych oskarżonych nadal się toczy, to co z aktami, które należy przekazać sądowi odwoławczemu. Ustawodawca w uzasadnieniu wskazał: „Aby zagwarantować, że postępowanie odwoławcze związane z apelacją od wyroku częściowego nie będzie utrudniać dalszego biegu postępowania toczącego się wobec pozostałych oskarżonych, projekt przewiduje wprowadzenie przepisu stanowiącego, że w takim przypadku sądowi odwoławczemu przekazywane będą uwierzytelnione kopie dokumentów z akt sprawy w zakresie niezbędnym do rozpoznania apelacji, przy równoczesnym zagwarantowaniu mu możliwości żądania udostępnienia akt sprawy, co będzie następowało na czas oznaczony. Uwzględniając zaś postępującą informatyzację sądownictwa w projekcie przewidziano również, że przekazanie dokumentów, jak i udostępnienie akt sprawy sądowi odwoławczemu będzie mogło nastąpić w postaci elektronicznej”¹¹. W odniesieniu do wyroku częściowego pojawiają się jeszcze inne wątpliwości, a mianowicie, czy wprowadzana regulacja jest rzeczywiście potrzebna i czy w kontekście art. 33 k.p.k. i art. 34 k.p.k. nie dochodzi do wewnętrznej sprzeczności.

Omawiana instytucja przed jej praktycznym zastosowaniem doczekała się zarówno zwolenników, jak i przeciwników. Zdaniem M. Klejnowskiej: „Unormowanie narady wstępnej i wyroku częściowego, choć *prima facie* może wydawać się dość złożone, w praktyce może przynieść usprawnienie i uproszczenie postępowania w sprawach złożonych podmiotowo i przedmiotowo”¹². Natomiast C. Kulesza dopatruje się we wprowadzanych zmianach pewnych niebezpieczeństw, mianowicie możliwości skazywania na podstawie tego samego materiału dowodowego wybranych oskarżonych za wybrane czyny „etapowo” przez ten sam skład sądu – może to rodzić wątpliwości co do bezstronności. Wskazuje też, że oskarżeni, wobec

¹⁰ Uzasadnienie do rządowego projektu ustawy, s. 61.

¹¹ *Ibidem*.

¹² M. Klejnowska, w: J. Zagrodnik (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, LEX/el. 2023, art. 404c.

których zapadł w sprawie prawomocny wyrok częściowy, będą mogli być powoływani w charakterze świadków w sprawie pozostałych oskarżonych, co wykluczy skorzystanie przez nich z przepisu art. 182 § 3 k.p.k.¹³ Podzielam wątpliwości zgłoszone przez C. Kuleszę; należy stwierdzić, że – zwłaszcza jeśli weźmie się pod uwagę uregulowania zawarte w art. 33 k.p.k. i art. 34 k.p.k. – rozwarstwienie w taki sposób procesu karnego nie odniesie oczekiwanego skutku praktycznego i raczej będzie używane incydentalnie.

Uzasadnienie wyroku

Wyrok zapadający w postępowaniu karnym jest rodzajem decyzji procesowej stanowiącej wynik i cel prowadzonych czynności rozpoznawczych¹⁴; jest wydany w sytuacji, gdy ustawa tego wymaga¹⁵, i stanowi akt wymiaru sprawiedliwości¹⁶ składający się z imperatywnego oświadczenia organu procesowego zawierającego rozstrzygnięcie konkretnej kwestii dotyczącej zasadniczego przedmiotu procesu¹⁷.

Elementy wyroku zostały opisane w przepisie art. 413 k.p.k. Zgodnie z jego brzmieniem uzasadnienie wyroku nie jest jego częścią składową, jednakże „wymiar sprawiedliwości sprawowany jest nie tylko poprzez wydawanie wyroków, ale także poprzez ich uzasadnianie. Zarówno wyrok jak i uzasadnienie są czynnościami procesowymi, których celem jest rozstrzygnięcie o przedmiocie procesu karnego”¹⁸. Zgodzić się należy z twierdzeniem, że uzasadnienie orzeczenia sądowego jest realizacją prawa do sądu¹⁹, jak też zasady rzetelnego procesu karnego – dlatego powinno być sporządzone w sposób klarowny i czytelny z zachowaniem wymogów prawa krajowego²⁰.

Elementy uzasadnienia zostały przez ustawodawcę opisane w art. 424 k.p.k. Zgodnie z tym przepisem uzasadnienie powinno zawierać zwięzłe wskazanie, jakie fakty sąd uznał za udowodnione lub nieudowodnione, na jakich w tej mierze oparł

13 C. Kulesza, w: K. Dudka (red.), *Kodeks postępowania karnego...*

14 M. Cieślak, *Nieważność orzeczeń w procesie karnym PRL*, Warszawa 1965, s. 13–14.

15 M. Cieślak, *Polska procedura karna. Podstawowe założenia teoretyczne*, Warszawa 1984, s. 53.

16 E. Skrętowicz, *Wyrokowanie sądu pierwszej instancji w sprawach karnych*, Lublin 1984, s. 163.

17 M. Kościelniak-Marszał, *Wyrok sądu I instancji w polskim procesie karnym*, Warszawa 2017, s. 20.

18 R. Broniecka, *Wymogi stawiane uzasadnieniom wyroków sądów I i II instancji a rzetelność postępowania odwoławczego*, Białystok 2018, <http://hdl.handle.net/11320/8141> (dostęp: 27.12.2023).

19 I. Rzucidło-Grochowska, *Brak obowiązku uzasadnienia i uzasadnienie skrócone a prawo do sądu*, „*Studia Prawnicze*” 2014, nr 4, s. 61.

20 K. Grzelak-Bach, *Rola uzasadnienia sądowego w realizacji prawa do rzetelnego procesu sądowo-administracyjnego – standard strasburski*, „*Studia Prawnicze*” 2014, nr 4, s. 14.

się dowodach i dlaczego nie uznał dowodów przeciwnych, oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku. Ponadto w uzasadnieniu należy przytoczyć okoliczności, które sąd miał na względzie przy wymiarze kary, a zwłaszcza przy zastosowaniu nadzwyczajnego złagodzenia kary, środków zabezpieczających oraz przy innych rozstrzygnięciach zawartych w wyroku.

Zadaniem uzasadnienia winno być przekazanie podstaw prawnych i motywów wydania wyroków w taki sposób, by były zrozumiałe dla stron postępowania. Ponadto omówione powinny być w nim wszystkie kwestie faktyczne i prawne stanowiące przedmiot postępowania, musi on odzwierciedlać w sposób prawidłowy i logiczny argumenty stanowiące podwaliny wyroku wraz z ustosunkowaniem się do twierdzeń i dowodów przedstawionych przez strony, by strony miały poczucie kompleksowego i rzetelnego rozstrzygnięcia sprawy²¹.

Należy pamiętać, że „uzasadnienie wyroku jest nie tylko kwestią formalną, ale ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia skutecznej ochrony praw człowieka i praworządności w państwie prawnym”²². Uzasadnienie z jednej strony jest elementem prawa do właściwie ukształtowanej procedury sądowej – umożliwiającej kontrolę instancyjną, natomiast z drugiej strony stanowi dla strony podstawę do odpowiedniego interpretowania treści i zrozumienia podstaw zapadłego rozstrzygnięcia. Niewątpliwie stanowi ono wymiar edukacyjny – dla stron, jak też innych podmiotów. Rzetelne uzasadnienie staje się łatwiej akceptowalne, kształtuje zewnętrzne przekonanie o jego sprawiedliwości, a w konsekwencji buduje zaufanie do wymiaru sprawiedliwości²³. Ponadto uzasadnienie umożliwia również refleksję nad treścią rozstrzygnięcia podmiotowi, który go wydał²⁴.

Istotne jest, by uzasadnienie zostało sporządzone w taki sposób, żeby zostały zrealizowane wszystkie jego funkcje²⁵; jego ograniczenie wyłącznie do przywołania przepisów bez zamieszczenia odpowiedniego komentarza nie może być utożsamiane z wyjaśnieniem motywów wyrokowania sądu²⁶. Jawność uzasadnienia

21 A. Gajda, *Rzetelne uzasadnienie wyroku sądowego w kontekście wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 9 marca 2023 r. w sprawie Cupiał przeciwko Polsce*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2023, nr 4, s. 159.

22 *Ibidem*, s. 157.

23 *Ibidem*, s. 160.

24 I. Rzucidło-Grochowska, *Brak obowiązku uzasadnienia...*, s. 62.

25 W literaturze wymienia się następujące funkcje uzasadnienia: samokontroli organu orzekającego; wyjaśniająco-interpretacyjna; kontroli zewnętrznej *sensu stricto*; kontroli zewnętrznej *sensu largo*; legitymizacyjna; perswazyjna; zob. R. Broniecka, *Uzasadnienie wyroku w polskim postępowaniu karnym*, Warszawa 2014, s. 46–91.

26 Wyrok NSA z dnia 24 czerwca 2008 r., II GSK 191/08, LEX nr 491266.

wpływa na „możliwość sprawowania przez obywateli kontroli nad prawidłowością procesów zachodzących podczas orzekania”²⁷.

W 2019 r. ustawodawca celem zreformowania uzasadnień wyroków wprowadził obowiązek sporządzenia ich na urzędowym formularzu (art. 99a k.p.k.)²⁸. Związane było to z maksymalizacją efektywności procesu tworzenia uzasadnień oraz zmniejszeniem ich objętości z jednoczesną syntezą ich treści²⁹. W wyniku tej zmiany nie zmodyfikowano katalogu niezbędnych elementów, które muszą być zawarte w uzasadnieniu wyroku, określonych w art. 424 § 1 i 2 k.p.k. – czy będzie ono sporządzane na formularzu, czy też nie, to musi zawierać niezbędne minimum określone ustawą³⁰. Formularze wyroków w momencie ich wprowadzenia określone były jako pomysł rewolucyjny, z uwagi na techniczny charakter wzorów, konkretną instrukcję ich wypełniania, co odbiega od poprzednio funkcjonujących praktyk w zakresie sporządzania uzasadnień³¹. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 16 kwietnia 2021 r.³² stwierdził, że sam fakt wprowadzenia obowiązku korzystania z formularzy nie stanowi naruszenia standardu rzetelnego procesu karnego czy też konstytucyjnego standardu prawa do sądu i rzetelnego uzasadnienia (art. 78 i art. 176 Konstytucji³³) bądź też standardu konwencyjnego (art. 6 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka³⁴). Normatywny model uzasadnienia wyroku dotyczy w pierwszej kolejności metodyki sporządzenia uzasadnienia³⁵. Zmianę tę należy ocenić pozytywnie, przyczyniła się niewątpliwie do wymuszenia modyfikacji tworzenia uzasadnień.

27 M. Jabłoński, *Dostęp do wyroku i uzasadnienia jako element treści prawa do sądu – analiza z punktu widzenia wdrożenia nowych technologii*, w: O. Hałub-Kowalczyk, M. Jabłoński, M. Radajewski, *Identyfikacja treści prawa do sądu – wybrane zagadnienia*, Wrocław 2019, s. 166.

28 Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1694).

29 A. Kotowski, *O formularzach uzasadnień w sprawach karnych*, „Prokuratura i Prawo” 2020, nr 7–8, s. 154.

30 Ł. Chojniak, *Postulat nowelizacji Kodeksu postępowania karnego – krytycznie o niektórych proponowanych zmianach*, „Palestra” 2019, nr 1–2, s. 66.

31 A. Kotowski, *O formularzach uzasadnień...*, s. 145.

32 Wyrok SN z dnia 16 kwietnia 2021 r., V KA 1/20, LEX nr 3214396.

33 Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.).

34 Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.).

35 H. Paluszkievicz, w: K. Dudka (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, LEX/el. 2023, art. 99a.

Uzasadnienie wyroku częściowego

Ustawodawca w art. 404c § 5 k.p.k. stwierdził, że do postępowania w przedmiocie wydania wyroku częściowego stosuje się odpowiednio przepisy rozdziału 47 k.p.k. Wynika z tego, że uzasadnienie sporządzane do wyroku częściowego musi odpowiadać tym samym wymogom, jakim odpowiada uzasadnienie wyroku klasycznego. Sędzia uzasadniający wyrok częściowy jest zobowiązany do wyszczególnienia w nim faktów uznanych za udowodnione lub nieudowodnione oraz odniesienia do nich określonych dowodów. Ponadto konieczne jest wskazanie, dlaczego pewne dowody zostały przyjęte przez sąd jako nieudowodnione. Nieodzownym elementem uzasadnienia jest wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku. Dodatkowo w uzasadnieniu wyroku częściowego znaleźć musi się przytoczenie okoliczności, które sąd wziął pod uwagę przy wymiarze kary. Tym samym uzasadnienie dzieli się na trzy części: uzasadnienie strony faktycznej, uzasadnienie strony prawnej oraz uzasadnienie kary, środków karnych, środków zabezpieczających i innych rozstrzygnięć. Procedura sporządzenia uzasadnienia wyroku częściowego jest analogiczna do procedury wnioskowania o „klasyczne” uzasadnienie. Zatem po wydaniu wyroku częściowego strony mają prawo do złożenia wniosku o uzasadnienie. Na jego podstawie sędzia przystępuje do sporządzenia uzasadnienia, które zgodnie z art. 99a k.p.k. powinno zostać sporządzone na urzędowym formularzu, którego wprowadzenie, jak było wcześniej wskazane, doprowadzić miało do tworzenia bardziej zwięzłych uzasadnień, w których treści są systematycznie i jasno przedstawione. Pamiętać jednak należy, że zwięzłość polega na unikaniu elementów zbędnych, co prowadzić ma do przejrzystości uzasadnienia, jak również ułatwić ma dokonywanie kontroli instancyjnej wydanego orzeczenia. Uzasadnienie zwięzłe to niewątpliwie uzasadnienie rzeczowe, jasne i logiczne³⁶, a jednocześnie zawierające wszystkie niezbędne elementy, wyrażające stanowisko w sprawie i niepozostawiające wątpliwości. Uzasadnienie spełniające powyższe kryteria może doprowadzić do sytuacji, że strony nie będą kwestionowały zapadłego rozstrzygnięcia. Uzasadnienie sporządzane na formularzu wymusza wskazanie elementów w określonych sekwencjach. Ustawodawca, wprowadzając instytucję wyroku częściowego, nie wprowadził zmian w zakresie formularza, na jakim sporządza się uzasadnienie wyroku. Zatem należałoby zastanowić się nad wprowadzeniem modyfikacji w formularzu do wyroku sądu pierwszej instancji (UK1)³⁷, bądź też stworzeniu nowego

36 D. Drajewicz, *Uzasadnienie wyroku sądu ad quem w postępowaniu karnym*, „Prokuratura i Prawo” 2022, nr 12, s. 72–73.

37 Załącznik nr 1 do rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 listopada 2019 r. w sprawie wzorów formularzy uzasadnień wyroków oraz sposobu ich wypełniania (Dz. U. poz. 2349).

dla uzasadnienia wyroku częściowego. Należałoby tam umieścić wskazanie podstaw będących podłożem podjęcia decyzji o orzeczeniu częściowym, wykazanie dowodów dotyczących wyłącznie przedmiotowego oskarżonego.

Kwestią problematyczną po wydaniu wyroku częściowego, a przed sporządzeniem jego uzasadnienia może być sytuacja, gdy sprawa co do pozostałych oskarżonych nadal się toczy, pojawiają się w niej nowe fakty i dowody odnoszące się również do oskarżonego objętego wyrokiem częściowym, które nie były znane w momencie jego wydawania. Sędzia sporządzający uzasadnienie wyroku częściowego, który jednocześnie prowadzi sprawę pozostałych oskarżonych, nie może dokonać zmiany zapadłego rozstrzygnięcia, ale też nie może powołać się na nowe fakty i dowody, które pojawiły się w sprawie pozostałych oskarżonych. Kolejne pytanie, które rodzi się w momencie sporządzania uzasadnienia, dotyczy możliwości pominięcia przez sąd okoliczności sprawy, które bezpośrednio nie łączą się z oskarżonym, co do którego wydawany jest wyrok częściowy – czy sędzia powinien ocenić je jako dowody nieuwzględnione przy ustaleniu faktów i wpisać w odpowiednią rubrykę formularza. Wydaje się słuszne, by sporządzając uzasadnienie wyroku częściowego, sędzia odnosił się jedynie do dowodów, które bezpośrednio dotyczą oskarżonego, wobec którego ten wyrok został wydany. Opisywanie całego materiału dowodowego zebranego w sprawie, a dotyczącego pozostałych oskarżonych, miałyby się z celem wprowadzenia tej instytucji, która ma przyspieszyć postępowanie karne; konieczność sporządzenia kompleksowego uzasadnienia nie miałaby racji bytu i nie przyczyniałaby się do jego skrócenia.

Odnieść należy się do uregulowania z art. 423 § 1a k.p.k., który pozwala na ograniczenie uzasadnienia wyroku co do zakresu wskazanego przez wnioskodawcę we wniosku (co do określonych czynów czy oskarżonych). Można przyjąć, że w przypadku uzasadnienia wyroku częściowego mamy podobną sytuację, bo również dokonujemy ograniczenia uzasadnienia, jednak jest to ograniczenie podmiotowe, a nie przedmiotowe. Na kanwie art. 423 § 1a k.p.k. w piśmiennictwie wskazuje się, że przepis ten może usprawnić postępowanie zwłaszcza w przypadku jednego oskarżonego, natomiast może powodować problemy w konfiguracjach wieloosobowych³⁸, z którymi będziemy mieli do czynienia w przypadku uzasadnienia wyroku częściowego, gdyż tu zawsze sprawa będzie wieloosobowa.

Podkreślić należy, że uzasadnienie wyroku częściowego spełniać musi następujące kryteria: musi być oparte na zastosowaniu powszechnie akceptowanych i uznanych dyrektyw wykładni przepisów prawa oraz praktyk stosowania prawa, powinno przytaczać wszystkie przepisy, które legły u podłoża rozstrzygnięcia.

38 C. Kulesza, w: K. Dudka (red.), *Kodeks postępowania karnego...*

Ponadto uzasadnienie powinno być rzetelne, syntetyczne i jasne, realne, rozstrzygające i zsynchronizowane z sentencją³⁹.

Udzielając odpowiedzi na pytania postawione we wprowadzeniu do tego opracowania, wskazać należy, że instytucja wyroku częściowego, którego konsekwencją jest sporządzenie uzasadnienia orzeczenia, jest zbędna w polskim prawie karnym, ponieważ przepisy przewidują możliwość wyłączenia sprawy jednego ze współoskarżonych do odrębnego rozpoznania i po wyłączeniu – wydania orzeczenia pod nową sygnaturą. W żadnej mierze nie przekłada się to na gorszą jakość sprawowania wymiaru sprawiedliwości i tym samym nie prowadzi również do przedłużania postępowania.

Podsumowanie

Reasumując, należy stwierdzić, że każde uzasadnienie wyroku musi być dokumentem kompletnym i samodzielnym, pozwalającym na odtworzenie toku rozumowania sądu pierwszej instancji⁴⁰, zatem uzasadnienie wyroku częściowego nie może się temu sprzeniewierzać. Stanowi ono komponent konstytucyjnego prawa do sprawiedliwej procedury⁴¹.

Zagadnienie wyroku częściowego można próbować porównać do sytuacji, gdy sprawę jednego ze współoskarżonych wyłączymy do odrębnego postępowania z uwagi na ważne powody (nowe brzmienie art. 34 § 3 k.p.k.⁴²). Zatem rodzi się też tu pytanie, czy wprowadzenie nowej instytucji, jaką jest wyrok częściowy, jest zasadnym zabiegiem ustawodawcy i czy rzeczywiście będzie zmierzać do realizacji celów postępowania, czy przyczyni się do jego przyspieszenia, redukcji kosztów, a zarazem zagwarantuje rzetelność tego procesu. Praktyczne jego stosowanie pokaże na przestrzeni lat, czy ten zabieg ustawodawcy był zasadny. Odnosząc się do uzasadnienia wyroku częściowego, jego ograniczenia do elementów podmiotowych, stwierdzić należy, że przyczyni się to do ograniczenia uzasadnienia, ale też będzie powodować niebezpieczeństwa związane z podważaniem bezstronności sądu, który

39 M. Kościelniak-Marszał, *Wyrok sądu...*, s. 203–204.

40 Wyrok SA w Poznaniu z dnia 28 września 2021 r., II AKa 177/21, LEX nr 3259552.

41 H. Paluszkiwicz, *Pierwszoinstancyjne wyrokowanie merytoryczne poza rozprawą w polskim procesie karnym*, Warszawa 2008, s. 220.

42 Art. 34 § 3 k.p.k. Jeżeli łączne rozpoznanie spraw, o których mowa w § 2, jest istotnie utrudnione z uwagi na przyczyny określone w art. 22 § 1 lub inne ważne powody, można wyłączyć i odrębnie rozpoznać sprawę poszczególnych osób lub o poszczególne czyny, chyba że przeszkoda nie ma charakteru długotrwałego lub kontynuowanie postępowania nie narusza prawa do obrony oskarżonego, którego odpowiedzialności karnej przeszkoda dotyczy.

wydał wyrok częściowy, a jednocześnie rozpoznaje sprawę pozostałych oskarżonych. Po uprawomocnieniu się wyroku częściowego pojawi się problem powołania na świadka skazanego tym wyrokiem, który miałby zeznawać w sprawie wcześniejszych współoskarżonych. Te i inne zagadnienia niewątpliwie zostaną poddane ocenie praktycznej w trakcie efektywnego stosowania tych przepisów; pytanie tylko, czy sądy i sędziowie będą chcieli z tych instytucji korzystać, czy tak jak ustawodawca będą widzieli w tym możliwość skuteczniejszego i szybszego zakańczania spraw, bez sprzeniewierzenia się głównym zasadom procesowym. Stwierdzić zatem należy, że wprowadzone instytucje stanowią marginalne rozwiązanie, które w odniesieniu do praktyki wymiaru sprawiedliwości nie przyniesie rewolucyjnych zmian.

Bibliografia

- Broniecka R., *Uzasadnienie wyroku w polskim postępowaniu karnym*, Warszawa 2014.
- Broniecka R., *Wymogi stawiane uzasadnieniom wyroków sądów I i II instancji a rzetelność postępowania odwoławczego*, Białystok 2018, <http://hdl.handle.net/11320/8141>.
- Chojniak Ł., *Postulat nowelizacji Kodeksu postępowania karnego – krytycznie o niektórych proponowanych zmianach*, „Palestra” 2019, nr 1–2, s. 56–69.
- Cieślak M., *Nieważność orzeczeń w procesie karnym PRL*, Warszawa 1965.
- Cieślak M., *Polska procedura karna. Podstawowe założenia teoretyczne*, Warszawa 1984.
- Drajewicz D., *Uzasadnienie wyroku sądu ad quem w postępowaniu karnym*, „Prokuratura i Prawo” 2022, nr 12, s. 72–89.
- Gajda A., *Rzetelne uzasadnienie wyroku sądowego w kontekście wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 9 marca 2023 r. w sprawie Cupiał przeciwko Polsce*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2023, nr 4, s. 151–161.
- Grzelak-Bach K., *Rola uzasadnienia sądowego w realizacji prawa do rzetelnego procesu sądowoadministracyjnego – standard strasburski*, „Studia Prawnicze” 2014, nr 4, s. 13–31.
- Jabłoński M., *Dostęp do wyroku i uzasadnienia jako element treści prawa do sądu – analiza z punktu widzenia wdrożenia nowych technologii*, w: O. Hałub-Kowalczyk, M. Jabłoński, M. Radajewski, *Identyfikacja treści prawa do sądu – wybrane zagadnienia*, Wrocław 2019, s. 159–216.
- Klejnowska M., w: J. Zagrodnik (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, LEX/el. 2023.
- Kościelniak-Marszał M., *Wyrok sądu I instancji w polskim procesie karnym*, Warszawa 2017.
- Kotowski A., *O formularzach uzasadnień w sprawach karnych*, „Prokuratura i Prawo” 2020, nr 7–8, s. 144–175.
- Kulesza C., w: K. Dudka (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, LEX/el. 2023.

- Paluszkiewicz H., w: K. Dudka (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, LEX/el. 2023.
- Paluszkiewicz H., *Pierwszoinstancyjne wyrokowanie merytoryczne poza rozprawą w polskim procesie karnym*, Warszawa 2008.
- Piaskowska O.M., w: O.M. Piaskowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz aktualizowany*, LEX/el. 2023.
- Rzucidło-Grochowska I., *Brak obowiązku uzasadnienia i uzasadnienie skrócone a prawo do sądu*, „Studia Prawnicze” 2014, nr 4, s. 61–71.
- Skretowicz E., *Wyrokowanie sądu pierwszej instancji w sprawach karnych*, Lublin 1984.
- Świecki D., w: D. Świecki (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz aktualizowany*, t. I, LEX/el. 2023.

Justification of a partial judgment in criminal proceedings

Abstract

The justification of the judgment, as an element addressed to both the parties and the authorities examining the correctness of the decision, is a key element in the court's presentation of its position. The subject of the considerations will be the justification of the partial judgment as a new institution of criminal proceedings, which has so far been unknown to this branch of law. The requirements related to the issuance of a partial judgment, considerations on the justification of the judgments, and, consequently, the reference of the requirements in question to the justification of the partial judgment will be indicated. An attempt will be made to answer the question about the justification for introducing this institution, as well as to demonstrate whether the justification for the partial judgment will be the same as the justification for the final decision. The article uses a dogmatic and legal method.

Keywords: criminal judgment, partial judgment, criminal proceedings, justification of the judgment

CYTOWANIE

Jasińska M., *Uzasadnienie wyroku częściowego w postępowaniu karnym*, „Acta Iuris Stetinensis” 2025, nr 2 (53), 99–111, DOI: 10.18276/ais.2025.53-07.